

POSTOJE K FYZICKÉMU DOMÁCÍMU NÁSILÍ

A STANOVENÍ CUT-OFF SKÓRE

ÚVOD A TEORETICKÉ UKOTVENÍ

Rodinné vztahy jsou velmi důležitou součástí našich životů. „*Rodina prochází neustálým vývojem a je odrazem vývoje společnosti.*“ (Kimplová, Jochmannová, Svoboda, 2023, s 13). Bohužel se však v mnoha rodinách objevují prvky násilí či agrese. „*Rodina může být také zdrojem obrovského napětí, přivádět lidi k zoufalství nebo je naplňovat značnou úzkostí a pocitem viny.*“ (Giddens, 1999, s 174).

Domácí násilí nejčastěji probíhá mezi blízkými lidmi za zavřenými dveřmi. Nepochybně se jedná o nevyrovnaný vztah, ve kterém nejčastěji jeden uplatňuje moc a kontrolu nad druhým a tyto role jsou neměnné. Vágnerová (in Kimplová, Jochmannová, Svoboda, 2023, s 133) definuje domácí násilí jako „*zneužití moci v blízkém vztahu a v soukromém prostoru, kdy je oběť izolována od možnosti pomoci zvenčí. Odehrává se mimo dosah veřejné kontroly a mohou zde platit jiná pravidla, než je běžné.*“. Vzájemná interakce mezi dvěma lidmi, jenž spolu mají takový vztah, může mít různé formy a v krajním případě se může objevit vzájemné ovlivňování a manipulování (Průcha, 2009).

Jedná se jakékoliv opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující fyzické, psychické, sexuální, sociální nebo ekonomické násilí. Vytváří se asymetrický vztah, rozdělují se role na osobu násilnou a osobu ohroženou (Čírtková, 2011).

„*V případě, že v rodině probíhá nějaká forma násilí, dochází k narušení bazálního pocitu bezpečí pro oběť násilí i pro další osoby ve společné domácnosti, ať už jde o děti nebo seniory.*“ (Kimplová, Jochmannová, Svoboda, 2023, s 132).

Sběr dat se zaměřoval na vnímání jednotlivých fyzických atak jednoho člověka vůči druhému, což je součástí domácího násilí. Toto téma je dobré více prozkoumat a pozorovat, jaké jsou rozdíly mezi lidmi, kteří stejnou situaci vnímají velmi odlišně.

DATA, CÍLE PRÁCE A POSTUP

Cílem této práce je stanovit prahovou hodnotu neboli **cut-off skóre**. Z dotazníku **Postoje k fyzickému domácímu násilí** jsme získali numerické hodnoty, ale abychom z jazyka čísel získali i dichotomické hodnoty, je potřeba stanovit prahovou hodnotu. Jedná se o hodnotu, které když výsledek testu dosáhne nebo dokonce přesáhne, tak odpověď testu bude „ano“ a naopak, když na ni nedosáhne, bude odpověď „ne“. **ROC analýza** je postup, který nám pomůže najít prahovou hodnotu, jenž bude optimalizovat výsledek a udělá nám test co nejcitlivější (Dostál, 2021).

V našem případě je tedy cílem stanovit prahovou hodnotu, která by kvantifikovala hranici v dotazníku **Postoje k fyzickému domácímu násilí**, kdy bychom mohli správně identifikovat a vybrat jedince pro preventivní program. Vycházíme z předpokladu, že skupina „násilníků“ dosahovala statisticky významně vyššího hrubého skóre v testu než skupina „nenásilných“. Pro ověření jsme zvolili ROC analýzu.

Pro ROC analýzu jsme využili data z projektu v rámci Psychometrie 1 zabývající se tématem domácího násilí. Data jsme k účelu vytvoření této zprávy upravili. Původní data set byl získán pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo **353 respondentů**. Výběrový soubor tvořilo 273 žen a 80 mužů ve věkovém rozmezí 14 až 78 let (průměrný věk byl 27,93 let s mediánem 24 a modem 22).

ANALÝZA DAT

K výpočtu ROC analýzy byly zvoleny následující proměnné:

- Data znázorňující, zda jedinec odpověděl na **validizační otázku** „*Myslíte, že může za určitých okolností muž ženě fyzicky ublížit?*“ (forma kódování byla zvolena jako 0 a 1, kdy 0 znamenala odpověď NE a 1 naopak ANO. Celkem na validizační otázku zodpovědělo **278 respondentů** (75 neodpovědělo, ti byli vyřazeni). Validita nám uvádí, do jaké míry vytvořená metoda měří to, co jsme zamýšleli měřit (Urbánek, Denglerová & Širůček, 2011).
- **Hrubý skór** v dotazníku vlastní konstrukce, kde nejnížší hrubý skór dosahoval hodnoty 5 a nejvyšší naopak hodnoty 25.
- **Prevalenci** respondentů v našem souboru jsme stanovili na hodnotu 14 %.

Jednotlivé cut-off skóry byly porovnány s proměnnou „*Myslíte, že může za určitých okolností muž ženě fyzicky ublížit?*“. Ke zjištění, které hrubé skóre v získaném datovém souboru bude nejlepší využít, jsme si stanovili několik pomocných ukazatelů:

- Hodnota ukazatele **true positive (TP)** nám říká, kolik jedinců mělo vysoký HS na v dotazníku postojů k domácímu násilí a zároveň daní jedinci opravdu odpověděli na validizační otázku „ano“.
- Hodnota **false positive (FP)** nám ukazuje cut-off skór, který by určil počet jedinců, kteří měli vysoké HS v dotazníku postojů k domácímu násilí, ale na validizační otázku odpověděli „ne“.
- **True negative (TN)** hodnota říká, kolik lidí by daný cut-off skór označil tak, že si myslí, že je násilí v daném kontextu v pořádku a toto tvrzení by bylo ve shodě s realitou.
- **False negative (FN)** hodnota označuje díky cut-off skóre ty jedince, kteří odpovídali tak, že nesouhlasí s ubližováním v daném kontextu, ale ve skutečnosti odpověděli tak, že za určitých okolností je to v pořádku, aby muž fyzicky ublížil ženě.

Mezi další pomocné ukazatele, které jsme při práci využili, řadíme:

- **Senzitivitu** neboli citlivost testu, která vyjadřuje úspěšnost, se kterou test zachytí přítomnost sledovaného stavu u daného jedince. V našem případě by se jednalo o pravděpodobnost, s jakou cut-off skóre určí jedince, kteří jsou nakloněni fyzickému násilí.
- **Specificitu** vyjadřuje schopnost testu zachytit případy, u nichž zkoumaný prvek nenastává. V kontextu s dotazníkem domácího násilí se jedná o všechny jedince, kteří nesouhlasí s uvedenými násilnými reakcemi.
- Za pomoci těchto dvou hodnot jsme vypočítali **Youdenovu statistiku (J)**, a to pro každé možné cut-off skóre. Tato statistika říká, že čím máme vyšší hodnotu, tím je vhodnější cut-off skóre.
- V poslední části tabulky máme ukazatel, který nám říká, v kolika procentech případů dojde k zařazení jedince do správné kategorie.

Tabulka 1: Cut-off skóre

								False positive rate					
Cut-off	TP	FP	TN	FN	SENZITIVITA	SPECIFICITA	1-senzitivita	1-specificita	Youdeova statistika	Youdenova statistika %	Průměr		
5	40	238	0	0	100%	0%	0%	100%	-	0%	50%	14,388%	
6	21	89	149	19	53%	63%	48%	37%	0,1510504	15%	58%	61,151%	
7	16	57	181	24	40%	78%	60%	24%	0,1605042	16%	58%	70,863%	
8	11	32	206	29	28%	87%	73%	13%	0,1405462	14%	57%	78,058%	
9	9	24	214	31	23%	90%	78%	10%	0,1241597	12%	56%	80,216%	
10	8	13	225	32	20%	95%	80%	5%	0,1453782	15%	57%	83,813%	
11	7	8	230	33	18%	97%	83%	3%	0,1413866	14%	57%	85,252%	
12	5	5	233	35	13%	98%	88%	2%	0,1039916	10%	55%	85,612%	
13	2	3	235	38	5%	99%	95%	1%	0,0373950	4%	52%	85,252%	
15	2	2	236	38	5%	99%	95%	1%	0,0415966	4%	52%	85,612%	
18	2	0	238	38	5%	100%	95%	0%	0,0500000	5%	53%	86,331%	

Pozn.: TP – true positive, FP – false positive, TN – true negative, FN – false negative

Z tabulky 1 je patrné zvýraznění dvou cut-off skóre. Žlutou barvou je zvýrazněn cut-off skóre s hrubým skóre 7. Zde nejlépe vychází Youdenova statistika J, která dosahuje hodnoty **0,1605** (16 %). Fialově je pak označený cut-off skóre s hodnotou hrubého skóre 18, díky čemuž můžeme určit 86 % respondentů, kteří buď vnímají fyzické násilí jako v pořádku nebo naopak.

ZHODNOCENÍ METODY

Sama autorka ve své zprávě z projektu Psychometrika 1 uvádí, že se nejedná o příliš dobrý ukazatel postojů k domácímu násilí, jelikož nebyly vhodně zvoleny jednotlivé položky. Validizační otázka byla zvolena nešikovně společně s přiloženým obrázkem, na obrázek totiž přímo neodkazovala, a tak se mohlo stát, že někteří respondenti odpovídali bez ohledu na obrázek a někteří naopak.

SEZNAM ZDROJŮ

1. Čírtková, L. (2011). *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing.
2. Giddens, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Kosmas.
3. Průcha, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
4. Kimplová, T., Jochmannová, L., & Svoboda, J. (2023). *Psychologie rodiny*. Grada.
5. Dostál, D. (2021). ROC analýza a hledání prahové hodnoty. Získáno 28. března 2024 z <https://www.youtube.com/watch?v=pcKWYLocGrk&t=1702s>
6. Urbánek, T., Denglerová, D. & Širůček, J. (2011). *Psychometrika*. Portál.